Reg No. 96

મુંબઈનો મવાલી

III/1925

18-8-1925

૧૨૨૮૩

Reg No. 96

બીલ્વમંગળ (ઉર્ફે) સુરદાસ નાટકનો

ટુંક સાર.

પુર્વ પ્રસંગ—શ્રી મદનમોહનજીના મહાન ભકત વ્રજભાષાના અષ્ટ કવિઓ માહેના ઉત્તમ કવિ કૃષ્ણા કૃષ્ણવીણા નદીના કિનારા ઉપરના કોઇ એક મોટા શહેરમાં નિવાસ કરતા પ્રસિદ્ધ ગાયક રામદાસ બાવાના પુત્ર જેનું પ્રથમ નામ બિલ્વમંગળ હતું તે બિલ્વમંગળને અધમોના સંગથી અલગ કરી શ્રીકૃષ્ણ પરમાત્માએ પોતાના સખા બનાવ્યા કે જેઓ પોતાની છેવટની સ્થિતિમાં સુરદાસ નામે પ્રસિદ્ધ થયા અને જેણે અનેક પુસ્તકોદ્વારા પ્રભુના ગુણ ગાન કર્યા છે. જેના પદથી પ્રભુ પોતે હાજર થતા તેવા આ ભકત બિલ્વમંગળની પ્રથમ સ્થિતિથી નાટયની શરૂઆત થાય છે.

પ્રારંભમાં—મંગળાચરણ બાદ વસ્તુ સુચન.

અંક પહેલો.

પ્ર૦ ૧—ગોલોકમાં શ્રીકૃષ્ણ ભગવાન ગોપ ગોપીઓ સાથે રમ્મત કરે છે ત્યાં મંગળ નામના એક સખાને શંકા ઉત્પન્ન થવાથી કૃષ્ણ પ્રત્યે પુછે છે કે; તમારૂં અધમ ઉધારણ નામ શાથી પડયું ત્યારે તેની શંકાનું નિવારણ કરવા કૃષ્ણ ભગવાન કહે છે કે, અધમોને ઉધારૂં છું તેથી મારૂં નામ અધમ ઉધારણ પડયું છે પરંતુ મંગળની શંકાનુ સમાધાન નહી થવાથી શ્રીકૃષ્ણ ભગવાન તેને અધમોની સ્થિતિ દેખાડવા મૃત્યુ લોકમાં લઇ જાય છે.

પ્ર૦ ૨—કૃષ્ણવિણા નદીપરના શહેરમાં વસતા નગરશેઠનું ઘર કૃષ્ણ ભગવાન મંગળને સાથે લઇ તે મકાન બતાવે છે અને ત્યાં આવનાર અધમોને બોધ દઇ ઉત્તમ કરવા કહે છે, તે કામ કરવા મંગળે હા પાડી તેટલામાં ચંદુ, બિંદુ તથા બિલ્વમંગળ (દર્દી) સુરદાસ વીગેરે મીત્રોનું આવવું. ત્યાં ચિંતામણી નામની ગુણીકાના નાચ રંગમાં બિલ્વમંગળનું ચિંતામણી ઉપર મોહીત થવુ તેટલામાં મંગળે પ્રત્યક્ષ થઈ તે સર્વને બોધ દઇ સારે રસ્તે ચડાવવાનો પ્રયત્ન કરવો પણ મંગળનો બોધ નહી માનતા સર્વ તેને માર મારી કાઢી મુકે છે.

પ્ર૦ ૩—બિલ્વમંગળનું ઘર ત્યાં મંગળનું આવવું, પડેલ મારનો પશ્ચાતાપ કરવો, ત્યાં માયાદેવીનું આવવું અને પોતાનો પતિ મધરાત વીતી જતાં નહીં આવવાથી કંટાળી સુઇ જવુ. ત્યાં બિલ્વમંગળનું ચિંતામણીના પ્રેમમાં આધીન બની આવી સારાં કપડાં પહેરી ચિંતામણી પાસે જવા તૈયાર થવું, તથા માયાદેવીએ તેને જતાં અટકાવવો.

પ્ર૦ ૪—ચિંતામણી ગુણકાનું ઘર, દીલ્લીના ખજાનામાંથી થયેલી ચોરીની તપાસ કરતાં પતો નહી લાગવાથી ત્યાંના સેનાપતીનું ચિંતામણી પાસે આવવું, અને તે ચોરીની તપાસ કરવા ચિંતામણીને ભલામણ કરવી, ચિંતામણીએ તે કામ માથે લઇ ઠગલોકોમાં વી રૂપે જઇ તપાસ કરવા નક્કી કરવું, બાદ બિલ્વમંગળવું આવવું .રસ્પરનો પ્યાર.

પ્ર૦ ૫—ઠગ લોકો પોતાની દેવીને ભોગ દે છે તેવામાં ચિંતામણી દેવીરૂપે ચોરોનો પત્તો લગાડવા આવે છે, ખુબીથી ચોરોનો પત્તો મેળવે છે, છેવટમાં દેવનો પડછાયો હતો નથી એ વાક્યપર ચિંતામણીનું કપટ ખુલ્લું થાય છે. ઠગ લોકો તેને મારી નાંખવા તૈયાર થાય છે, ચિંતામણી પોતાના અતનો વખત હોવાથી પાપનો પશ્ચાતાપ કરે છે ને મરવા તૈયાર થાય છે. ઠગ લોકોને દયા આવવાથી મારતા નથી, ચિંતામણીનાં જ્ઞાનચક્ષુ ખુલી જાય છે અને પ્રભુ પરાયણ થાય છે.

પ્ર૦ ૬—બિલ્વમંગળ ચિંતાણીના પ્રેમમાં વિહ્વળ બની રાત્રીને વખત વળી તેના પિતાના શ્રાધ્ધનો દિવસ છતાં પણ ચિંતામણીને મળવા તૈયાર થાય છે. માયાદેવી તેને ઘણી રીતે સમજાવે છે છેવટમાં નહી માનતા બિલ્વ પોતાની પ્યારી ચિંતામણીને ઘેર જાય છે.

પ્ર૦ ૭-મંગળ જંગલમાં વર્ષારૂતુનું વર્ણન કરતો નીકળે છે કૃષ્ણે પુછેલા પ્રશ્નનો મંગળે આપેલો જવાબ. ત્યાં બિલ્વમંગળનું આવવું શ્રીકૃષ્ણે સ્વરૂપ બદલી બોધ આપવો, મોહાંધ બિલ્વને કાંઇ અસર નહીં થતાં તેવીજ સ્થિતીમાં ચિંતામણી પાસે જવું શ્રીકૃષ્ણના બોધથી નહીં સુધરનારની સ્થિતી જોઇ મંગળનું આશ્ચર્ય થવું વિગેરે.

પ્ર૦ ૮-ચિંતામણીનું ઘર,રાત્રીની વખતે ચિંતામણીએ,પોતાને માથે વિતેલા પ્રસંગની યાદી લાવી ઇશ્વર ભક્તિ પરાયણ રહેવાનો વિચાર કરતાં સુઇ જવું તેવામાં કૃષ્ણવિણા નદી તરી બિલ્વમંગળનું

મેડી ઉપર ચઢતું અને ચિંતામણીને જગાડવી ચિંતામણીનું જાગ્રત થવું તથા બિલ્વમંગળને બોધના ફટકા મારી વઈરાગ્યવાન બનાવવો બિલ્વમંગળને પોતાની અધમ સ્થિતીનું ભાન :થતાં તેના હૃદયમાં જ્ઞાનની જ્યોત પ્રગટ થવી વિગેરે.

અંક ૨ જો.

પ્ર૦ ૧ અકબર બાદશાહની કચેરી–બાદશાહ, પ્રસિદ્ધ ગાયક રામદાસ બાવાના પુત્ર બિલ્વમંગળ ચિંતામણી ગુણિકાના બોધથી સુધરી ગયા છે, તે વાત તાનસેન પાસેથી જાણે છે, બાદશાહની શંકા ચિંતામણીને બોલાવી ખાત્રી કરવા તાનસેનજીનો આગ્રહ. ચિંતામણીને બોલાવવી, બાદશાહ અનેક લાલચ આપી ચિંતામણીને ભોલવે છે, પણ ચિંતામણી પોતાની ટેક છોડતી નથી છેવટમાં તેની બુદ્ધી જોઇ બાદશાહનું ખુશ થવું, અન્નાને બાદશાહી ખજાનામાંથી જીવાઇ આપી ચિંતામણીને પ્રભુ ભજન કરવા જંગલમાં જવા આજ્ઞા આપવી.

પ્ર૦– ૨–બિલ્વમંગળ પ્રભુ ગુણ ગાન કરતો નીકળે છે આ જોઇ તેની સ્ત્રી કંટાળો આપે છે તેથી બિલ્વ સંસાર ઉપરથી પોતાનું મન ઉઠી જવા કહી પોતાની સ્ત્રીથી છુટા થવા માંગે છે માયાદેવીએ પોતાના પતિનું આવું વર્તન જોઇને પીયર જવું તથા બિલ્વમંગળનું જંગલમાં ચાલ્યા જવું

પ્ર૦ ૩–સોમગિરીને આશ્રમ સોમગિરી પોતાના શિષ્યો સાથે ભજન કરે છે ત્યાં બિલ્વમંગળનું આવવું અને ગુરૂ મંત્ર લેવા સોમગિરીને વિનંતી કરવી તોપણુ સોમગિરી તેને પાત્ર નહી જાણી મંત્ર આપતા નથી તોપણુ બિલ્વ દ્રઢ ટેક લઇ બેસે છે તેથી ગર્વ ગંજન કૃષ્ણુ ભગવાનને ભક્તોની પરીક્ષા લેવા પેટમાં દુખવાનો ઢોંગ કરી મનુષ્યનું કાળજું લેવા મંગળને મોકલવો, છેવટે પ્રભુના નામ ઉપર બિલ્વમંગળે પોતાનું કાળજું કાઢી આપવું. આ જોઇ સર્વનું આશ્ચર્ય થવુ બિલ્વને ગુરૂમંત્ર આપવો.

પ્ર૦ ૪–કૃષ્ણુ ભગવાન મંગળને લોભને જીતેલા નિલોંભરામ સાધુની પરીક્ષા કરી બતાવે છે. પ્રભુની માયા જોઇ મંગળ અજબ થાય છે. તેવામાં એક સ્ત્રી પોતાના પુત્રનું મુડદું લઈ રૂદન કરતી નીકળે છે. મંગળને દયા આવવાથી તે પુત્રને સજીવન કરવા કૃષ્ણુ ભગવાનને વિનંતી કરે છે. પણુ આયુષ્ય તુટયા પછી સજીવન થઈ શકે નહી તેમ પ્રભુનું કહેવું તેવામાં બિલ્વમંગળનું આવવું બિલ્વનું સાધુપણુ જોઈ બાઇએ પોતાના પુત્રને સજીવન કરવા કાલાવાલા કરવા, છેવટ બિલ્વની સ્તુતીથી પ્રભુ છોકરાને જીવતદાન આપે છે મંગળનું ગુસ્સે થવું અને શ્રીકૃષ્ણુ ભગવાનનો બોધ.

પ્ર૦ ૫—બિલ્વમંગળની સ્ત્રી (માયાદેવી) પોતાની દુઃખી સ્થિતિનું વર્ણુન કરે છે, ત્યાં સોમગિરી મહાત્મા માયાનાં દર્શન કરવા આવી બિલ્વમંગળનું ઘર પુછે છે પણુ માયાદેવી તેને બહુ સતાવે છે, તેમજ અપમાન કરે છે. મયાદેવીની આવી સ્થિતી જોઇ સોમગિરી પોતાના ભક્તિ પ્રભાવે પ્રભુ સ્તુતી કરી (માયા)ની

મોહ બુદ્ધિ હરી લઈ ઉત્તમ બુદ્ધિની અધિકારીણી કરે છે અને સાથે વ્રજયાત્રા કરવા તેડી જાય છે.

પ્ર૦ ૬–ઇશ્વર ભક્તિમાં તદાકાર બનેલા બિલ્વમંગળ ચાલ્યા આવે છે, પણ બિલ્વમંગળને એક પ્રભુના સ્મરણવિના કંઈ સુજતુ. નથી તેવામાં કોઇ એક નગરશેઠના દીકરાની સ્ત્રી ચાલી આવે છે, તે બિલ્વમંગળની ભક્તિ જોઇ આશ્ચર્ય પામી તેની પ્રશંસા કરતી ચાલી જાય છે. એ સ્ત્રીને જોઇ બિલ્વમંગળને ચિંતામણીનું ભાન થાય છે અને પોતાની શંકાનું સમાધાન કરી તેને ઉત્તમ રસ્તે દોરવાની ઇચ્છાથી તે શેઠાણીને ચિંતામણી સમજી તેની પાછળ જાય છે.

પ્ર૦ ૭–અમ્રત શેઠાણી પોતાની સખીઓ સાથે રાસડો ગાય છે ત્યાં બિલ્વમંગળ આવી શેઠાણીને અન્યોક્તિમાં બોધના શબ્દો કહે છે જે સાંભળી બિલ્વને તેમ બોલવાનું કારણ પુછવું ચિંતામણી નથી એવું બિલ્વને જણાવવું, છેવટ પોતાની થયેલી ભૂલને માટે પોતાનાં ચક્ષુઓને દોષ આપી બાઇ પાસે સોયા મંગાવી આંખો ફોડી નાંખવી સર્વનું આશ્ચર્ય થવું, ત્યારથી બિલ્વનું (સુરદાસ) બનવું.

અંક ત્રીજો.

પ્ર૦ ૧–વ્રજને રસ્તે સોમગીરી તથા માયાદેવીનું નીકળવું, ત્યાં ચિંતામણીનું મીલન બાદ ત્રણેનું સાથે વ્રજમાં સુરદાસજીને મળવા જવું વિગેરે.

પ્ર૦ ૨–નિર્લોભરામ માયાનું ચિંત્વન કરતો નીકળે છે ત્યાં સોમગિરી ચિંતામણી તથા માયાદેવીનું આવવું નિર્લોભરામે માયાદેવીપર આશક થવું, ત્યાં સોમગિરીની સ્તુતીથી પ્રભૂએ ચમત્કાર બતાવી પોતાની માયાની પ્રેરણા કરવી ઇશ્વરી માયાએ નિર્લોભરામની દુષ્ટ વૃતિ દુર કરવા કેટલાક ચમત્કારો બતાવી નિર્લોભરામની લોભી વૃત્તિ ટાળી પાપનો પસ્તાવો કરાવવો.

પ્ર૦ ૩–સુરદાસજીનું વ્રજ જંગલમાં કૃષ્ણ કીર્તન કરતા નીકળવું કૃષ્ણભગવાને સુરની ભક્તિનાં વખાણ કરવાં મંગળે સુરની પરીક્ષા કરવી. ત્યાં કૃષ્ણ ભગવાને પ્રગટ થઇ સુરનો હાથ ઝાલી વૃજનો રસ્તો બતાવવો અને હમેશાં માટે તેને દુધ ભાતનો દુનો અંતરીક્ષથી મોકલવા વચન આપવું.

પ્ર૦ ૪–સોમગીરી સાથે માયાદેવી તથા ચિંતામણીનું સુરદાસના અશ્રમમાં આવવું અને તેઓને શ્રી પ્રભુના દર્શન કરાવવાં તથા શ્રીહરીએ સુરદાસની કવિતાનું અંતિમ પદ પુરૂં કરવાનું વચન આપવું.

શ્રીગણેશાય નમઃ

બિલ્વમંગળ (ઉર્ફે) સૂરદાસ.

નાટકનાં ગાયનો.

મંગળાચરણ.

સુત્રધાર તથા નટી— ૧

શ્રી નટવર ઘટઘર અંદર સ્થાપી અરચું
પ્રભુ પ્રિયકર—શ્રી.
શ્રીપતિ આપો સુમતિ ગણી નિજ જન—શ્રી
ગિરિધર સુંદર સ્નેહે કરજો ફલપ્રદ કરણી—શ્રી.
યદુકુલ દિનકર વ્હાલથી વંદી નિરખી
છબી મન હરણી
જગ જલનિધિ તરણી—શ્રી.

નટી— ૨

ગિરિધર ગુણ. ગાન ગાઉં સ્નેહે સાથ જોડી હાથ
શ્રી પતિ પદ રતિ ઉર અતિરે—ટેક.
રડું મુખ રસિક વિહારી, ધરી હિમ્મત હૈયે ભારી
અભિનવ અવતારી, નંદ નંદન હરણ ફંદ
ચતુરચંદ દ્યુતિમય દિન પ્રિતિ કરૂં વિનતિરે—ગિરિધર.

ગોપ—

૩

મારા સુંદર શ્યામ શરીર જય મન મોહન મુદ મંદીર
નંદકુંવર ભકતોની નિત્યે ભાંગી રહ્યા છો ભીડ
નટવર નવલકિશોર નિરંતર, ગ્રહી પદ કુંજ
પ્રભામય પ્રીતે, સ્તુતિ કરીએ ધરી ધિર—મારા.
ધન્ય ભાગ્ય વ્રજ ભૂમિનાં વળી છે ધન નંદ અહીર
અધમ ઉધારણ કારણ જગના, અભીનવ આપ
પ્રભુજી પ્રગટયા, જાહિર શ્રી જદુવીર—

સાખી

અધમોને ઉદ્ધારવા સ્નેહે ધરૂં શરીર,
ભવસાગરથી ભકતતે તારી કરૂં ઝટ તીર;
ગોપ...મારા.

કૃષ્ણ— ૪

કરે ના શુદ્ધ કોઇરે, મુજ કૃપા વિના
બ્રહ્મા શેષ મહેષ ગિરાને ગણેશ કહી જો હોયે
મારી કરૂણા વિના કરેના ઉત્તમ કિલ્મિષ ખોઇરે
હુંજ કરૂં અધમોને ઉત્તમ પાપ પુંજ સહુ ધોઈ
પુનિત કરી પોતાના ગણું છું ઊંચ કે નીચ હોય તોયરે

ચિંતા— ૫

બોલુ કયા મેરે પ્યારેકી બતિયાં
ખોલું કયા મેરી છોટીસી છતિયાં—ટેક.

ન ધરી ચેન સઘરી રેન ચુમિ ચુમિ
બદન શયનમેં દુ:ખી કર ડારી
પકરી ચુર કર બસન અલગ કર
કિય પર હરી ડર, છત અધરનપર—બોલું.

સાખી

મરોડ ડારે જોરસોં મેરે કોમળ અંગ;
અયસે નિર્દય નાથકો સુપને કરૂં ન સંગ.

સાખી

ત્રાસ બડયો તનમેં અતિ,હીયકો ઘટયો હુલાસ,
એસો જો મેં જાનતી તો જાત ન પીયુકી પાસ-બોલું.

ચંદુ-બિંદુ-બિહ્વ વગેરે— ૬

નર નીચ અહીંથી જા. જા, જા,
લે માર ખળ તું ખા, ખા, ખા,
બહુ મદમસ્ત બનીને બોહ્યો,રંગ અમારો રજમાં રોળ્યો.
નથી શરમ નફટ હરામી તું હઠ હઠ
શાને અહીં આવ્યો શઠ, પ્હેરવાને નથી પટ—જા જા

મંગળ—કહું સત્ય વાત નહી તરછોડો-કૃષ્ણ ભજનમાં

ચિત્તને જોડો છોડો સહુ છલબલ ભજો હરિ
પળ પળ નહીં તો કહેવાશો ખળ, તેમાં નથી સારૂ ફળ

૭

બિલ્વ—જાઉં જાઉં પ્યારી પાસ ઝટપટ, છોડ છોડ મુજ કરતું
માયાદેવી—જરીએ નહીં અધમ શરમ તમને
જગત ડર મહદ નિશદિન છે મુને
વેશ્યા સદન જોઇ નયન જગ
કહે ધિક તેની બ્હીક ઉર મહિં ધરોને
બિલ્વ—જાઊં જાઊં
પૂર્ણ ચિત્ત મુજ પ્રસન્ન રહે છે
ચિન્તામણીનું મીલન થતાં
લઇશ લ્હાવા બની રસ બસ હું
અલગ થા તું જા નાર નકામી—

ચિંતા— ૮

નિરમલ સુરત શ્યામકી ઘુંઘટ રહી સમાય
જયું મેંદીકે પાનમેં લાલી નજર ન આય.
મોહે ભુલ ન જાના સાવરીઆ,
દિલ છીનલીઆ ભઇ બાવરી હાં—મોહે૦
હીનરેમે જાયે જાન આપકે જાના
હરદમ દર્દે જીગર તડપાયે.
આપહીસે ફરીઆદ હમારી સાંવરીઆ—મોહે૦

લુટારૂઓ— ૯

ચાલો સહુ યાર, દેવીના દુવાર, ભોગ દેયે ભાવથી આવાર,
ધરિ અપાર પ્યાર કાશી કલકત્તાને લુંટયો દીલ્લીનો દરબાર.

તોડી ફોડી લુંટી લઇએ ભુપના ભંડાર કરૂણાળી બીરદાળી,
મહાકાળી તું માત.
હાજર થાઓ હેતે દેવી સાક્ષાત પાડાનો ભોગ લેવા,
દેવી દયાળ મા આવો મા આવો લેવા બળીદાન.

ચિંતા— ૧૦

હું ભજન કરીશ હરીનું સદા સુખે—ભજન
આ સંસાર આગ સમ લાગે
મિથ્યા ફાંફાં મારી હારી—ભજન
નહીં કોઇને કેવા તમારી વાત આ બંધાઊં છું
રાખે ભરોસો હૃદયમાં હું દેવના સમ ખાઊં છું
છોડો ક્ષમા લાવી મને, ઝટ આંહિંથી જાવા દિઓ
સંતો તણા સહવાસમાં, ગુણ કૃષ્ણના ગાવા દિઓ

બિલ્વ ૧૧

પ્રેમદા પ્યારી મળે, વ્યાધી ઉરની ટળે
રઢીયાળી મારી—પ્રેમદા.
કામ કૃપણથી ઘાયલ હું એ
ઘાવ રૂઝાવની ઔષધિ સારી
વાહ વાહ પ્યારી ઘર જાઉં
હું જાઉં જાઊં જાઉં—પ્રેમદા.

કૃષ્ણ— ૧૨

શ્રવણ ન બોધ ધરે દુષ્ટો દા'ડી
પાપ કરે વિપ્ર ઘરે; અવતરે—શ્રવણ

નિશદિન સકલ દુઃખ સહે
નહીં ધર્મ પંથને ગ્રહે
રટણ રમણીનુ હૃદય રહે
છલ બલ છાય છાય છાયરે—શ્રવણ.

ચિંતા— ૧૩

વિષય વાત મમ માત તજીને કૃષ્ણ ભજન તું કરવા દે
ધર્મ વ્રતિએ ધરણીધરનું ધ્યાન ધૃતિથી ધરવા દે
અધમપણાને અલગ રાખી ભંડાર ભક્તિના ભરવા દે
નટવર નામનું નાવ મળ્યું છે તો ભવસાગર તરવા દે
નાશવંત નર નામ છોડીને અક્ષય વરને વરવા દે—વિષય.

બિલ્વ— ૧૪

આ તારાં વચનો સારાં સ્નેહે સાંભળતાં
શાન્તિ પામ્યું છે મન મારૂં રે આજે—આ૦
જગની જંજાળમાંથી બળતો બચાવ્યોજી
ધન્ય ગુરૂ ચિન્તામણી ધારૂંરે આજે
ચિંતા—ભક્તિ ભગવાન કેરી કરતા હમેશાંજી
થવાનું ત્વરાએ શુભ તારૂં એ શાણા
બિલ્વ—આ તારાં

અંક ૨ જો.

દરબારીઓ— ૧૫

નેક ન્યાય બારે પ્યારે અકબર નૃપતિ હમારે
પ્રીતસેં પ્રજાકી પીર, કાટી દેત શાન્તિ ધીર
કરત હૈ વિનોદી બીર. નીર છીરે ન્યારે.

ચિંતામણી— ૧૬

વ્હાલા વૃજલાલ સાથે લાગીરે લગનીયાં
માહરા મહારાજ
પ્યારા છબી શામળાની સ્થાપી ઘટ ઘરમાં મેં તો
એને હાથે છે મારી લાજ
વૃંદાવનમાં ફરતાં ધરતાં વરતાં આ આ ....વ્હાલા૦
હૈડે નિત્ય હેત ધારી બન્ધુ હળધરના હું તો
સેવું છોડીને બીજાં કાજ.......વૃન્દા........આવ્હાલા૦

અલ્વમંગળ— ૧૭

નાથ ત્વરિત સેવકને તારો
નટવર ઊરની ઉપાધી નિવારો—ટેક
કર્મ કર્યાં છે અધમ હજારો
માફ કરો અપરાધ અમારો.......નાથ

બિલ્વ તથા માયા:— ૧૮

માયા—સદા રેજો રૂડાં સુખડાંને સાજી

હવે જાઉં છું રહું ન થાવો રાજી....

સ્નેહિ જનોને સંગ, તજી ફરો ફંતગ

ભુંસી ભભુત અંગ, ધરો અજબ ઢંગ

બિલ્વ....વનિતા વાહ; વાહ (૨)

માયા—રેજો રૂડાં

બિલ્વ—તારા જવાથી શાણી મારા હ્રુદયમાં શાન્તિ થશે,

રટિ નિત્ય નંદ કુમારને અવતાર આનંદે જશે

ભવ ભાર દુઃખ દેનાર શિર ધારણ કરી ચાલી અરે

માયા ઉદાર બની કર્યો, ઉપકાર તેં મારા પરે

સોમ—ગિરી તથા સાધુઓ— ૧૯

ખોટી માયા-ખોટીકાયા-જુઠી માયા જુઠી કાયા

સાચે પથે ચાલો ભાઈ

ભજન કરીએ ભાવથી—પ્રભુ૦

નામ રઘુપતિનુ રટી શબરી તરી સંસારથી

પારધી શુભ ગતિ પામ્યો એ અજાણ્યું નથી—ભાઈ૦

બિલ્વમંગળ ૨૦

તારો મુજને હેતેથી ગૃહી હાથરે ગુરૂજી

ગાઉં પ્રભુ આનંદે ગુણ ગાન હોજી

આશરો મારે તો સાચો એક ગુરૂ આપનો છે

સ્તુતિ કરૂં છું સ્નેહ સાથ હો....

છે નહિ મારે આશા ધનધરા ધામનીરે

ગુરૂમંત્ર આપો કૃપાનાથરે........ગુરૂજી તારો

માયાઃ— ૨૧

દેખો દેખો; મેરા નામ માયા મહાન મશહુર હે
મેરા ન્યારાહી આલમમે નૂર હૈ
જોગી ભોગીકુ મેરી જરૂર હે
દીલમેં યું રહે ન કોઇ મુજસે દુર હે
વાહજીવાહ વાહજીવાહ.......દેખો દેખો

માયા તથા નિર્લોભરામ—૨૨

માયા—હાંરે મેરે રંગીલે યાર; ખીલી કયસી બાલે જોબનકી બહાર
હાંરે મેરે બાલે જોબનકી બહાર, પૈસા બિના
કયસે કરૂં કહો પ્યાર; દેદો થેલી મેરે દિવાને દિલદાર
.... મેરે.

નિર્લોભ—થેલી મેં કયસે દું પ્યારી નવેલી યેહય જીવનકા આધાર
માયા - થેલી છુપાના ચમન ઉડાના હોતા ન બરસો હજાર
નિર્લોભ—લો એ થેલી માશુક મેરી મજેદાર
માયા—આઇયો મેતો જાતી હું હોકે હુશીયાર....મેરે

બિલ્વમંગળ— ૨૩

સેવકની અરજી સુણી ધીરા વગર વિલંબે ધાઓ
દયા દીનપર દીનદયાળુ. લાલ ઉમંગે લાવો
વૃજ વલ્લભ છો મુજને વહાલા
કિંકર હું કરૂં કાલાવાલા....આ બાળકને બચાવો—સે૦
કરો સજીવન સ્નેહ ધરીને મદન મોહન પ્રભુ મારા
નિરાધાર નારીના દુખને નટવર કરજો ન્યારા

અવિનાશી આધાર તમારો
અવર કોણ છે કહો અમારો પરચો નાથ બતાવો.

કૃષ્ણ— ૨૪

મારા હૃદય પ્રાણ ભક્ત પરમ પ્યારા
માનું મુકુટ શીર પલઘડી ન વિસારૂં—મારા૦
ભક્તની આગળ નાચુ નિરંતર
દુખ પડે દોડી વિપ હવિદારૂ—મારા૦
ભક્ત દુખી તો હું દુખી ભક્ત સુખમાં સુખ;
આઠે પહોર ઉજાગરે રહું ભક્ત સનમુખ—મારા૦

અમૃત તથા સાહેલીઓ

ગરબો

સખી સેવા કરીએ રાધાશ્યામનીરે
ગુણો ગાઇએ એના નીજ જામિનીરે—ટેક
પ્રેમથી, નેમથી મૂર્તિ નિહાળી મુદ ધામનીરે
ધુન હૈયામાં હેતથી લાગી રહી પ્રભુ નામનીરે
સુખદ શ્રી હરિ પ્રતાપવંત.
તુર્ત પાપ ટાળી આપે શાન્તિને....સખી૦

સાખી

એકાદસીનું વ્રત કરી આનંદે સહુ આજ
પ્રિયતમ પ્રભુને પૂજીયે; સજી ઉત્તમ સાજ;
શાણી સાહેલી સાથ, પીયે પ્રીતિનાં પાથ
હેતે જોડીને હાથ, કરો પ્રાર્થના પ્રીતિ રીતી પૂનીત.

રૂડી રાખીને રીત ગાયે વાહલથી ગીત જગતનાથના

રાહમાં ચાહથી ઉચરીએ નામ

રમો રંગમાં અંગમાં ઊમંગ ધારીને....ટેક

બિલ્વમંગળ— ૨૬

મેં ભયનો છોડયો ભાસ, નયનો કરીને ન્યારાં

ઘટ ઘરમાં કરજો વાસ પ્રીતે પ્રભુજી પ્યારા —ટેક

વિઠ્ઠલ વહાલું બિરદ વિચારી

આ સેવકને લેજો ઊદ્ધારી

વ્યાધિ વિદારી શરણે લો સ્વીકારી

ટાણે હરો મુજ ત્રાસરે........મેં ભયનો.

સર્વ—આંખ વિના અતિશય દુઃખી થાશે

જીંદગી આની શી રીતે જાશે

થાયે હવે શું, ગભરાયે હવે શું

બિલ્વમંગળ—શાને બનોછો ઊદાસરે....મેં ભયનો૦

અંક ૩ જો.

ચિંતામણી— ૨૭

મને કોઇ વ્રજની વાટ બતાવો.

સુજન ગણી પુછું આગળ આવો,

સુંદર શ્યામ વ્રજેશ વસે જયાં;
ત્યાં મુજને લઈ જાઓ
આતુરછું સૂરશ્યામને મળવા
મોહથી કોઈ મિલાવો

ચિંતામણી— ૨૮

સહુ વાતે સુખ પામી આ સમે
દુખની તુટી દોરી, કહું કરજોડી
પ્રભુ મારા આ સમે—સહુ૦
પ્રભુ સૌનુ કરે શુભ નિશદીન
આશીષ દો એ આનંદ કારી
ભજીશ હવે મુદથી મોરારી—સહુ૦

નિર્લોભરામ ને માયાદેવી— ૨૯

નિર્લોભ—ચલો પ્યારી અમારે સંગમે
રમેંગે ઈશ્ક રંગમે............ચાલો૦
માયાદેવી—જોગી વેશધારી શાને ભોગમાં વ્રથા ભમે.
નિર્લોભ—ભમે, ભમે, ભમે............રમેંગે૦
માયાદેવી—વિષ સમાન વિષય વાત કેમ સંતને ગમે
નિર્લોભ— ગમે, ગમે, ગમે...........રમેંગે

૩૦

માયા-દુનિયા હે દાસ મેરી, મેં હું રસીલી માયા
ચિત્ત સંતકા ચુરાયા, જગકો ભલા જતાયા

નિર્લોભકું લુભાયા, કછુ ના લગાઈ દેરી
નિર્લોભ—નેનોકે બાન મારી કહાં છુપ ગયેથે પ્યારી;
તારીફ કરે તુમારી નિર્લોભરામ લહેરી....દુનિયાં૦
માયા ....દુનિયાં૦

નિર્લોભરામ-માયા— ૩૧

માયા—મેં રખું ન મોહોબત કીસીસેં
પુછ લેના એ નિર્લોભજીસેં
રાજાકું પલમેં મેં રંક બનાવું
રંકોકો રાજાકા ઝબા પહનાઉં
હેત સચા હય મેરા હરિસેં.... ....પુછ૦
માયાકા કહેનો
યેહ સચ્ચાહ્ય ભાઈ
ઉન્હે કીસીસેં રખી ન સગઈ
દુર રહેના હય લાજીમ ઈસીસે.... ....પુછ૦

કૃષ્ણ— ૩૨

ધન્ય સૂર ! ઉર નિર્મળ તારૂં,
પ્રબળ પ્રેમમય ક્ષેમનું સ્થાન;
દ્રઢતા તુજ દિલની દેખીને,
મુદ ભર મહાન, જાણું જહાન....ધન્ય,
ઘટ ઘરમાં વશી દર્શન આપું,
શ્રેષ્ઠ સખા કરી તુજને સ્થાપું,
કાપું કલેશ મુકી સઘળું માન....ધન્ય